

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND

Skogsägarens och skogsbolagens syn på skogens roll i en framtida bioekonomi

Regionalt skogsprogram Jämtlands län

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	2
Uppdrag.....	2
Inriktning, förslag och prioriteringar.....	3
Skogsägarnas och skogsnäringens bidrag till en växande bioekonomi	3
Synliggörande av skogens värden	4
Fler arbetstillfällen med skogen som grund	4
Skogsnäringens attraktionskraft	5
SWOT-analys.....	5
Styrkor.....	5
Svagheter.....	5
Möjligheter.....	6
Hot.....	6
Jämställdhet.....	6

Bakgrund

Strategin för Sveriges nationella skogsprogram beslutades av regeringen den 17 maj 2018. Arbetet inom det nationella skogsprogrammets strategi vägleds av programmets vision:

Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi.

Programmets strategi utgår från skogens ekonomiska, sociala och miljömässiga värden och bygger på bred dialog, samverkan, engagemang och erfarenhetsutbyte mellan intressenter i skogens hela värdekedja.

Programmet innehåller fem fokusområden.

- Ett hållbart skogsbruk med ökad klimatnytta.
- Mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet.
- Innovationer och förädlad skogsråvara i världsklass.
- Hållbart brukande och bevarande av skogen som en profilfråga i svenskt internationellt samarbete.
- Ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen.

Länsstyrelsen Jämtlands län har beviljats medel för utveckling av regionala insatser som stödjer det nationella skogsprogrammet. Arbetet sker i samverkan med Region Jämtland Härjedalen och Skogsstyrelsen. En grund för arbetet utgörs också av den förstudie som gjorts av LRF i samarbete med Länsstyrelserna i Jämtlands och Västernorrlands län. Arbetet genomförs under 2018. Som en del i arbetets organisation, för att ta fram underlag och förslag till det fortsatta arbetet, tillsattes arbetsgrupper/organisationer med specificerade uppdrag. Underlaget används dels som korta presentationer vid en arbetskonferens 19 december 2018, dels som skriftliga rapporter med förslag på konkreta åtgärder och med SWOT-analyser för utpekade områden, som bidrar till en gemensam SWOT-analys för regionalt skogsprogram i Jämtlands län. Denna rapport är en redovisning av LRF:s uppdrag.

Uppdrag

I uppdraget från Länsstyrelsen Jämtland formulerades att:

LRF ska framför allt undersöka hur skogsföretaget kan bidra till bioekonomin men även hur fler jobb med skogsföretaget som grund kan skapas. I uppdraget ingår också att undersöka hur skogens värden synliggörs och hur fler kvinnor och nyanlända kan attraheras till jobb med skogen som grund. I detta uppdrag kan LRF samla skogsnäringen i Jämtlands län för samlade inspel till det regionala skogsprogramsarbetet.

Denna undersökning skedde i form av intervjuer, främst med de aktörer som varit engagerade i arbetet med förstudien kring regionala skogsprogram.

Inriktning, förslag och prioriteringar

Nedan finns några punkter som är identifierade som viktiga insatsområden i ett regionalt skogsprogramsarbete i Jämtlands län. Dessa insatser är i huvudsak indelade för att besvara uppdragets utformning, och fler frågor att hantera i det regionala skogsprogrammet finns i förstudien kring regionala skogsprogram i Jämtland och Västernorrland. Ett tydligt inspel från de intervjuade personerna och organisationerna är att en samverkan med Västernorrlands län emottas starkt positivt. Det är också positivt att länsstyrelsen i uppdraget tydligt lyfter förstudien kring regionalt skogsprogram – en stor insats har gjorts i förstudie och näringen signalerar att man behöver ta tillvara detta arbete även i kommande arbete med regionalt skogsprogram.

Skogsägarnas och skogsnäringens bidrag till en växande bioekonomi

Det är viktigt att samhället ser betydelsen av att de som äger och brukar länets skogsfastigheter och skogsföretag är delaktiga och bidrar i omställningen till en biobaserad samhällsekonomi. Det är viktigt att näringens möjlighet att bidra till en omställning synliggörs, och att det regionala skogsprogrammet befinner sig på en strategisk nivå istället för att fokusera på konflikthantering. Samtidigt som förutsättningar för ett hållbart samhälle skapas så säkerställs och förstärks regional tillväxt, fler jobb och ökat företagande lokalt. I det biobaserade samhället synliggörs skogens roll som kolsänka och vi förstår också att ökad träanvändning innebär en ökad bindning av kol.

- Substitution – det regionala skogsprogrammet behöver fokusera på vad som är möjligt att påverka på regional och kommunal nivå beträffande exempelvis insatser för ökad träbyggnation, kompetensförsörjning kopplat till detta samt till villkor och förutsättningar. För Jämtlands del skapar ökad träbyggnation i främst andra landsdelar arbetstillfällen, koldioxidbindning och intäkter regionalt till länet.
- Ökad tillväxt (och samverkansprocess skogsproduktion). Tillväxt i skogen är viktigt för klimatet och för ett minskat fossilberoende. Det arbete som gjorts i Skogsstyrelsens *Samverkansprocess skogsproduktion* behöver tas tillvara och hanteras på regional nivå.
- Idag finns en brist på konsekvensanalyser med helhetssyn vid beslut som berör skogsägande och skogsbrukande. Det är viktigt att beslut som begränsar möjligheter till brukande vägs mot möjligheten att lösa omställningsarbetet till en biobaserad samhällsekonomi.
- Det regionala skogsprogrammet behöver behandla hur förutsättningar för en långsiktig, konkurrenskraftig, hållbar och lönsam skogsnäring skapas på regional nivå.

Synliggörande av skogens värden

- Det handlar om att tydliggöra och medvetandegöra skogens betydelse för samhällets utveckling, ekonomi och tillväxt regionalt. Det behövs en ökad samsyn och breda överenskommelser på en strategisk och strukturell nivå mellan myndigheter, beslutsfattare, skogsägare, skogsbolag och skogsindustrin för att även regionalt kunna skapa långsiktiga spelregler och kunna tillvarata den potential som skogen erbjuder.
- Idag finns delvis olika statistiska utgångslägen och beskrivningar (exempelvis avseende skogsmark avsatt för naturhänsyn). P.g.a. detta finns ingen gemensam bild av nuläget, vilket är nödvändigt för att kunna fattas beslut om vägar och arbete framåt. Detta material behöver prioriteras tidigt i arbetet, för att kunna komma vidare. Det är viktigt att exempelvis uppgifter om sysselsättning även omfattar extern sysselsättning beroende av och kopplad till skogsnäringen, exempelvis grävmaskinsentreprenörer som arbetar med skogsvägsbrytning, skogsmaskinsreparatörer, grusbilsåkerier m.fl.
- Värdekedjan från frö till färdig produkt behöver knytas samman och synliggöras.

Fler arbetstillfällen med skogen som grund

Med skogsgården som bas ges möjligheter till ett diversifierat landsbygdsföretagande. Skogen utgör plattform för ett utvidgat företagande med direkt eller indirekt koppling till den egna skogsgården. Intäkter från skogen och fastighetsvärde utgör grunden för investeringar i både skogsnäring och annan näringsverksamhet på landsbygden. Man kan i detta sammanhang prata om ett verkligt ”grönt riskkapital” – genom fastighetens värde eller avverkning kan man finansiera investeringar eller nysatsningar i sitt företagande där extern finansiering annars vore en utmaning. Förutsättningar för detta är bland andra långsiktiga villkor, en god lönsamhet, en stabil äganderätt och en välfungerande infrastruktur.

- Viktigt att fokusera på det som sysselsätter flest, kan insatser göra för att öka här kan det innebära en större ökning, jämfört med starkt nischade insatser som visar en stark tillväxtökning men en marginell reell tillväxt.
- För att ändra attityden från en bild av en skogsägare som en passiv brukare till en bild av skogsägaren som en aktiv företagare behövs insatser från flera håll. Det är viktigt att se över hur kommuner och myndigheter arbetar med denna grupp, för att införliva dessa i insatser för ett nära näringsliv, företagsutveckling och småskalig innovation.
- Det är viktigt att identifiera skogsägarens drivkrafter, för att se vilka möjligheter som finns till ökad sysselsättning. En förutsättning är en god lönsamhet i skogsbruket.

Skogsnäringens attraktionskraft

- Kompetensförsörjning, i ett brett perspektiv och både på gymnasial och eftergymnasial nivå. Rätt utbildade medarbetare, som vill bo och verka i länet, är en överlevnadsfråga för skogsnäringen och därmed även för länets möjlighet till ett omställningsarbete. Det finns därför anledning att inkludera detta område i arbetet med regionalt skogsprogram.
- Samhällets insatser, exempelvis för grön praktik, instegsjobb eller liknande, behöver samordnas med näringens insatser för att synliggöra de behov av kompetent arbetskraft som finns och för att med gemensamma insatser effektivisera arbetet.
- Synliggörande av skogens värden och av skogsbrukets betydelse för länet är av stor vikt även för möjligheten att attrahera fler till yrken med skogen som grund.
- Insatser för jämställdhet och mångfald krävs, för att kunna nyttja hela kompetensen. Det är viktigt att koppla samman de resurser och den kompetens som exempelvis region och länsstyrelse besitter, med de insatser som görs av näringen. Branschens attraktivitet är en strategiskt viktig fråga i ett omställningsarbete till en biobaserad samhällsekonomi.

SWOT-analys

Samlade inspel kring styrkor, svagheter, möjligheter och hot avseende skogsnäringens syn på och möjlighet att bidra till en utvecklad bioekonomi.

Styrkor

- Resurser, råvaror och kompetens finns redan på plats! Jämtland är ett skogslän.
- Redan idag finns en delvis biobaserad samhällsekonomi, med skogsbruk och träförädling som motor i omställningsarbetet.
- Skogsnäringens engagemang i det regionala skogsprogrammet har en stabil grundförankring i den förstudie som genomförts.

Svagheter

- Delvis olika statistiska utgångslägen och beskrivningar (exempelvis avseende skogsmark avsatt för naturhänsyn). P.g.a. detta finns ingen gemensam bild av nuläget, vilket är nödvändigt för att kunna fattas beslut om vägar och arbete framåt. Viktigt att exempelvis uppgifter om sysselsättning även omfattar extern sysselsättning beroende av och kopplad till skogsnäringen, exempelvis grävmaskinsentreprenörer som

arbetar med skogsvägsbrytning, skogsmaskinsreparatörer, grusbilsåkerier m.fl.

- Långa transportavstånd, stort beroende av infrastruktur (både digital samt väg och järnväg).
- Viltförvaltningen behöver fungera bättre, med högre måluppfyllnader (generellt för höga nivåer på betesskador och för låga avskjutningsnivåer).

Möjligheter

- Tydligare fokus på länets möjligheter till kolbindning och substitution, med en klar grön tråd från både näringsliv och samhället.
- Kommunala/regionala träbyggnadsstrategier är ett tydligt sätt att manifesteras ovanstående.
- Synliggöra värdet av skogsmark och skogsbruk i länet.

Hot

- Brist på skoglig fokus i det regionala skogsprogrammet. Andra områden och frågeställningar behöver hanteras, men ska inte vara det huvudsakliga fokuset för det regionala skogsprogrammet.
- Instabila, kortsiktiga villkor och förutsättningar i en långsiktig verksamhet.
- Brist på konsekvensanalyser med helhetssyn vid beslut som berör skogsägande och skogsbrukande. Viktigt att beslut vägs mot möjligheten att lösa omställningsarbetet till en biobaserad samhällsekonomi.

Jämställdhet

Cirka 71 % av de intervjuade personerna är män (5 av 7).